

Гриненко Сергій Володимирович – аспірант
Національної академії Служби безпеки України
м. Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-6365-7398>
gsergeyv82@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2025.1-2/270-280>

Правова природа відповідальності прокурора за неналежне виконання посадових обов'язків на адміністративній посаді

У статті досліджується процедура звільнення прокурора з адміністративної посади за неналежне виконання посадових обов'язків, установлених для займаної ним адміністративної посади, її правова природа. Проаналізовано правове регулювання цієї процедури, у тому числі порівняно з дисциплінарною відповідальністю прокурорів.

Метою статті є визначення правової природи відповідальності прокурора, який обіймає адміністративну посаду, за неналежне виконання посадових обов'язків, установлених для займаної ним адміністративної посади. Звернуто увагу на зміст процедури звільнення прокурора з адміністративної посади як відповідальності, її схожість за низкою ознак із дисциплінарною відповідальністю, зокрема що вони є засобом забезпечення законності і службової дисципліни. Виходячи із цього, сформульовано висновок, що звільнення прокурора з адміністративної посади внаслідок неналежного виконання ним посадових обов'язків на цій посаді є спеціальною відповідальністю прокурорів (що обіймають адміністративні посади), яка є різновидом дисциплінарної відповідальності. Крім того, досліджено відмінності спеціальної відповідальності прокурорів на адміністративних посадах від дисциплінарної відповідальності, зокрема в частині правового регулювання суб'єктного складу, підстави для відповідальності та правових наслідків.

Ключові слова: прокуратура, дисциплінарна відповідальність, адміністративна посада, прокурор, посадові обов'язки, звільнення.

Вступ

Однією з новацій Закону України «Про прокуратуру» (далі – Закон) стало розмежування підстав дисциплінарної відповідальності прокурора, зокрема невиконання чи неналежного виконання ним службових обов'язків, та звільнення прокурора з адміністративної посади (крім Генерального прокурора та посад у Спеціалізованій антикорупційній прокуратурі), а саме через неналежне виконання посадових обов'язків, установлених для відповідної адміністративної посади.

У першому випадку підстава передбачена п. 1 ч. 1 ст. 43 розд. VI «Дисциплі-

нарна відповідальність прокурора» Закону, для дисциплінарної відповідальності прокурора та її встановлення можуть мати наслідком звільнення прокурора з посади в органах прокуратури. У другому – вона передбачена п. 3 ч. 1 ст. 41 розд. V «Порядок зайняття посади прокурора та порядок звільнення прокурора з адміністративної посади» Закону, її наслідком є звільнення прокурора з відповідної адміністративної посади.

Наявність кожної із цих підстав встановлюється колегіальними органами, а саме: Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією прокурорів (далі – КДКП) та Комісією з розгляду звернень щодо неналеж-

ного виконання прокурором, який обіймає адміністративну посаду, посадових обов'язків, встановлених для відповідної адміністративної посади (далі – Комісія) відповідно; за окремими, але схожими процедурами з дотриманням гарантій прокурора щодо повідомлення, отримання копій документів, які стали підставою для перевірки доводів скарги, участі в засіданні та залучення представника, надання пояснень, висловлення заперечень, клопотань та відводів, отримання копії відповідного рішення тощо (ч. 3 ст. 41, ч.ч. 4–6 ст. 47 Закону). Схожими є і санкції – звільнення з посади прокурора / адміністративної посади відповідно.

Однак попри таку подібність встановлення підстави для звільнення прокурора з адміністративної посади не здійснюється в межах дисциплінарного провадження, що спонукає до ґрунтовного теоретичного осмислення цієї процедури та вироблення наукового підходу до розуміння її правової природи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Після набрання чинності Законом питання відповідальності (дисциплінарної) прокурорів у своїх дослідженнях ґрунтовно розглядали такі вчені: Б.В. Лавренко (2018), А.Ю. Манькут (2018), Б.В. Семененко (2021) та інші. Разом з цим процедури звільнення прокурорів з адміністративних посад за неналежне виконання посадових обов'язків, встановлених для такої адміністративної посади, не приділяється належної уваги з боку науковців, ґрунтовних напрацювань з цього приводу немає.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є визначення правової природи відповідальності прокурора, який обіймає адміністративну посаду, за неналежне виконання посадових обов'язків, встановлених для відповідної адміністративної посади.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

1) дослідити зміст процедури звільнення прокурора з адміністративної по-

сади у зв'язку з неналежним виконанням посадових обов'язків за такою посадою (п. 3 ч. 1 ст. 41 Закону);

2) проаналізувати правові аспекти реалізації звільнення прокурора з адміністративної посади на підставі, передбаченій п. 3 ч. 1 ст. 41 Закону;

3) розглянути співвідношення процедури звільнення прокурора з адміністративної посади у зв'язку з неналежним виконанням посадових обов'язків за такою посадою з дисциплінарною відповідальністю прокурорів.

Матеріали та методи

Методологічну основу дослідження становлять спеціально-правові та загальнонаукові методи. Діалектичний метод використано для розуміння правової природи відповідальності прокурора, який обіймає адміністративну посаду, за невиконання посадових обов'язків на такій посаді. Аналітичний метод застосовано для з'ясування змісту цієї відповідальності, її складових. За допомогою формально-логічного методу така відповідальність прокурора досліджена як внутрішньо узгоджена сукупність ознак. Також використовувались спеціально-наукові методи: логіко-юридичний та системно-структурний.

Виклад основного матеріалу

У системі органів публічної влади прокуратура України посідає особливе місце як інституція, покликана забезпечувати верховенство права, охорону прав і свобод людини та законних інтересів держави. Її діяльність формує цілісну правозахисну та процесуальну платформу, у межах якої центральна роль належить прокурору. Сучасна доктрина визначає прокурора як суб'єкта, чия професійна функція поєднує елементи процесуального керівництва, наглядової діяльності та представництва, утворюючи комплекс повноважень, спрямованих на забезпечення законності й справедливості у кримінальному судочинстві. Як слушно зауважено в наукових працях, прокурор у кримінальному провадженні виконує не лише роль учасника процесу,

а й реалізує публічну функцію обвинувачення, пов'язану з обов'язком виявляти, фіксувати й усувати будь-які порушення закону, незалежно від суб'єкта їх допущення (Погорецький, 2015).

Законодавчий зміст повноважень прокурора, зокрема в аспекті підтримання публічного обвинувачення, здійснення процесуального керівництва досудовим розслідуванням та представництва інтересів держави й громадянина, визначає його як ключову фігуру, відповідальну за дотримання фундаментальних принципів кримінального процесу – законності, об'єктивності, змагальності та забезпечення прав людини. У цьому полягає системна природа прокурорської діяльності, оскільки належне виконання таких функцій є умовою ефективності всієї моделі кримінальної юстиції.

Особливе значення у цьому контексті має прокурорський нагляд за оперативно-розшуковою діяльністю. Ще на початку 2000-х років було обґрунтовано, що ця форма діяльності прокурора не зводиться до формального контролю, а покликана забезпечувати безумовну законність у сфері, де ризики свавільного втручання у приватне життя людини є особливо високими (Погорецький, 2000, 2006). Нагляд передбачає здійснення постійної оцінки правомірності дій оперативних підрозділів, дотримання ними процесуальних гарантій та запобігання можливим порушенням шляхом застосування передбачених законом засобів прокурорського реагування.

Розвиток концептуальних підходів до розуміння змісту процесуального керівництва зумовив наголошення на активній ролі прокурора в організації та координації досудового розслідування, що охоплює планування слідчих (розшукових) дій, контроль за їх проведенням і оцінку отриманих результатів. У роботах, присвячених специфіці розслідування окремих категорій злочинів, обґрунтовано, що така діяльність вимагає не лише високої професійної підготовки, а й стійких етичних орієнтирів,

оскільки прокурор забезпечує збалансовану взаємодію слідчих, оперативних працівників та інших учасників кримінального провадження (Погорецький, Кушнерик, 2014).

Водночас практичний досвід свідчить про наявність проблем у реалізації зазначених функцій. Порушення прокурорами вимог кримінального процесуального законодавства, недбале здійснення наглядових повноважень, неправомірне втручання у діяльність слідчого або перевищення своїх повноважень становлять реальні виклики як для авторитету прокуратури, так і для забезпечення прав людини. Такі дії створюють загрозу принципу верховенства права та негативно впливають на сприйняття суспільством діяльності прокурорського корпусу.

У цьому контексті особливої ваги набуває питання дисциплінарної відповідальності прокурорів. Її призначення полягає не лише у реагуванні на порушення, а й у забезпеченні доброчесності професії, уніфікації стандартів поведінки та зміцненні довіри до інституту прокуратури як складової правової держави. Ефективність дисциплінарної практики значною мірою залежить від чіткості критеріїв дисциплінарних проступків і передбачуваності процедур їх розгляду.

Досвід правового регулювання дисциплінарної відповідальності суддів, який досить ґрунтовно висвітлений у наукових джерелах (Погорецький, Польовий, Яновська, 2014), засвідчує важливість системності підходів та формування єдиних стандартів доброчесності. Для прокурорів питання дисциплінарної відповідальності має свої особливості, зумовлені природою їхніх функцій і специфікою виконання повноважень, однак загальний принцип залишається незмінним: застосування дисциплінарного стягнення можливе виключно у випадках порушення трудової дисципліни, що прямо передбачено трудовим законодавством.

Важливою складовою правової оцінки неналежного виконання прокурором

посадових обов'язків на адміністративній посаді є встановлення меж його повноважень та обов'язку забезпечувати законність досудового розслідування. Особа, яка виконує адміністративні функції в органах прокуратури, несе підвищену відповідальність за дотримання вимог кримінального процесуального закону, зокрема у частині забезпечення підслідності, законності проведення негласних слідчих (розшукових) дій, контролю за дотриманням режиму таємності, а також за організацію роботи підпорядкованих прокурорів і слідчих.

У цьому контексті красномовною є практика, яка свідчить, що системні порушення прокурорів – передусім на адміністративних посадах – безпосередньо впливають на допустимість отриманих доказів і законність усього кримінального провадження. Так, аналізовано випадки, коли намагання органів прокуратури організувати проведення досудового розслідування всупереч чітким вимогам ч. 4 ст. 216 КПК України призводить до визнання зібраних доказів недопустимими, що стало предметом обґрунтованої критики у фаховій літературі (Погорецький, Старенький, 2018). Неналежне виконання організаційних та контрольних функцій прокурора на адміністративній посаді у таких ситуаціях виражається у неприйнятті заходів щодо забезпечення належної підслідності, а також у фактичному потуранні порушенням, які створюють процесуальні дефекти, несумісні з принципом законності.

Аналогічні ризики виникають і при здійсненні негласних слідчих (розшукових) дій. У фаховій площині неодноразово підкреслювалося, що результати НС(Р)Д не можуть бути використані як докази за відсутності розсекречених дозволів на їх проведення, оскільки саме ці документи підтверджують законність втручання держави у приватне життя та забезпечують перевірюваність підстав для проведення відповідних дій (Погорецький, Старенький, 2018). Отже, прокурор, який обіймає адміністративну

посаду, зобов'язаний організувати роботу таким чином, щоб забезпечити повне та своєчасне оформлення і розсекречування документів, пов'язаних із санкціонуванням НС(Р)Д, адже їх відсутність або неналежний статус створюють загрозу подальшого визнання результатів недопустимими.

Таким чином, правова природа відповідальності прокурора на адміністративній посаді охоплює не лише реагування на індивідуальні порушення підлеглих, але й застосування організаційно-управлінських механізмів для запобігання системним дефектам процесуального керівництва. Невиконання таких обов'язків трансформується у форму службової недбалості або неналежного виконання адміністративної функції, що тягне як дисциплінарні, так і інші види юридичної відповідальності. Водночас такий вид відповідальності має превентивний зміст: прокурор зобов'язаний забезпечити відповідність діяльності всіх підпорядкованих прокурорів і слідчих найвищим стандартам законності та доказової доброчесності, оскільки будь-яке відхилення від цих стандартів у сфері підслідності чи НС(Р)Д автоматично ставить під сумнів легітимність зібраних доказів і цілісність усього кримінального провадження.

З прийняттям Закону, зокрема в його ч. 1 ст. 41, окремо передбачено перелік підстав для звільнення прокурора з адміністративних посад, зазначених (на час прийняття Закону) у п.п. 2, 3, 6–15 ч. 1 ст. 39 Закону. Однією з таких підстав є неналежне виконання прокурором, який обіймає адміністративну посаду, посадових обов'язків, установлених для відповідної адміністративної посади (далі – підстава для звільнення прокурора з адміністративної посади). У подальшому перелік адміністративних посад, із яких можна звільнити за цією підставою, змінювався, на сьогодні він визначений п.п. 2–15 ч. 1 ст. 39 Закону.

Також законодавцем змінювались суб'єкт і процедура встановлення під-

стави для звільнення прокурора з адміністративної посади. Спочатку таким суб'єктом була Рада прокурорів України, з дотриманням гарантій, передбачених ст. 47 «Розгляд висновку про наявність чи відсутність дисциплінарного проступку прокурора» Закону. Змінами до Закону, внесеними Законом України від 19.09.2019 № 113-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури», визначено, що встановлення підстави для звільнення прокурора з адміністративної посади здійснюється в порядку, визначеному Генеральним прокурором. Ним такий обов'язок покладался на Кадрову комісію з розгляду дисциплінарних скарг про вчинення прокурором дисциплінарного проступку та здійснення дисциплінарного провадження щодо прокурорів (Генеральний прокурор, 2020), яка здійснювала виконання цього обов'язку за дисциплінарною процедурою. Однак практика судового оскарження рішень цієї Комісії засвідчила хибність такої позиції Генерального прокурора. Верховний Суд дійшов однозначного висновку, що звільнення прокурора з адміністративної посади та припинення його повноважень на цій посаді є не видом дисциплінарного стягнення, а наслідком реагування на передбачені ч. 1 ст. 41 Закону обставини, у тому числі наявність підстави для звільнення прокурора з адміністративної посади. При цьому звільнення прокурора з адміністративної посади не є безумовною підставою для звільнення з посади в органах прокуратури. Процедура звільнення прокурора з адміністративної посади безпосередньо не пов'язана зі здійсненням дисциплінарного провадження щодо такого прокурора (Верховний Суд, 2019).

У тому числі враховуючи таку позицію суду Генеральним прокурором утворено окрему Комісію для розгляду звернень щодо неналежного виконання прокурором на адміністративній посаді посадових обов'язків на цій посаді, а та-

кож затверджено порядок розгляду таких звернень (Генеральний прокурор, 2022).

Із вказаним висновком Верховного Суду щодо відмінності процедур звільнення прокурора з адміністративної посади та здійснення щодо нього дисциплінарного провадження слід погодитись, адже порядок притягнення до такого виду юридичної відповідальності, як дисциплінарна, є одним з елементів правового статусу прокурорів та гарантією їх незалежності згідно з п. 1 ч. 1 ст. 16 Закону.

Розглядаючи дисциплінарну відповідальність у системі державно службових правовідносин, науковці дійшли висновку, що вона є засобом забезпечення законності і службової дисципліни в апараті державних органів (Вапнярчук, 2009).

У зв'язку із цим постають питання, чим же є звільнення прокурора з адміністративної посади у зв'язку із встановленням підстави для звільнення його з адміністративної посади та чи є це видом відповідальності прокурора.

На думку вчених, відповідальністю за трудовим законодавством є окремий вид юридичної відповідальності, яка полягає у виконанні передбаченого нормами трудового права обов'язку працівника відповідати за вчинене трудове правопорушення і зазнати відповідних санкцій (Хайнус, 2011). У свою чергу трудовим правопорушенням є винне протиправне діяння, яке полягає у невиконанні або порушенні трудових обов'язків працівником (Чанишева, 2011).

У контексті зазначених позицій посадові обов'язки прокурора, який обіймає адміністративну посаду, подібно до його службових обов'язків за посадою прокурора обумовлені укладеним із ним трудовим договором та чітко регламентовані у відповідних актах (положенні про підрозділ, розподіл обов'язків між працівниками чи наказі про розподіл обов'язків між керівництвом органу прокуратури). Неналежне виконання посадових (за адміністративною посадою) обов'язків призведе до розбалансування організації

роботи очолюваного прокурором колективу, що у свою чергу вплине на дотримання службової дисципліни кожним із його членів, або органу прокуратури загалом. Наслідком встановлення підстави для звільнення прокурора з адміністративної посади є звільнення з такої посади, тобто застосування карального за своєю суттю заходу (санкції), який є тяжчим наслідком для прокурора, ніж визначені п.п. 1, 2 ч. 1 ст. 49 Закону дисциплінарні стягнення: догана та заборона на переведення до органу прокуратури вищого рівня чи на призначення на вищу посаду.

З викладеного доходимо висновку, що за неналежне виконання посадових обов'язків на адміністративній посаді прокурор зазнає негативних наслідків, тобто несе відповідальність, яка подібно до дисциплінарної є засобом забезпечення законності і службової дисципліни в певному колективі. Разом із цим така відповідальність не може розглядатись у контексті трудового законодавства, оскільки не її приписи, а безпосередньо Закон визначає підставу настання, а процедуру реалізації – Генеральний прокурор на підставі повноважень, визначених п. 9² ч. 1 ст. 9, ч. 3 ст. 41 Закону. Отже, у цьому випадку можна говорити про окрему (спеціальну) відповідальність прокурора на адміністративній посаді (прокурора-керівника).

Підставою для такої відповідальності прокурора-керівника може бути лише неналежне виконання ним посадових обов'язків за відповідною адміністративною посадою (п. 3 ч. 1 ст. 41). Для констатації цього, окрім посягання на службову дисципліну у певному колективі, мають бути встановлені протиправність та винність. Усе це в сукупності з передбаченою Законом можливістю застосування санкції (звільнення з посади) утворює перелік ознак, характерних для проступку. Як зазначає В.В. Середа, дисциплінарний проступок у контексті трудового права розглядається як винне, протиправне діяння (бездіяльність), яке

посягає на трудову дисципліну у відповідному організованому колективі (підприємство, установа) шляхом невиконання чи неналежного виконання своїх трудових обов'язків, за яке передбачене застосування дисциплінарних санкцій, що визначені у чинному законодавстві (Середа, 2014).

Суб'єктом, який здійснює повноваження щодо притягнення прокурора-керівника до спеціальної відповідальності відповідно до п. 2 розд. I, п.п. 1, 2 розд. II Порядку розгляду звернень щодо неналежного виконання прокурором, який обіймає адміністративну посаду, посадових обов'язків, встановлених для відповідної адміністративної посади, затвердженого наказом Генерального прокурора від 01.07.2022 № 113 (далі – Порядок), є Комісія, яка утворюється наказом Генерального прокурора у складі не менше семи осіб з числа прокурорів, які обіймають адміністративні посади в Офісі Генерального прокурора і мають бездоганну ділову репутацію, високі професійні та моральні якості, а також користуються авторитетом. Така Комісія утворена наказом Генерального прокурора від 19.08.2022 № 161 у складі 10 осіб під головуванням одного із заступників Генерального прокурора.

Діяльність Комісії (межі її повноважень) чітко визначені Порядком. При цьому зазначено, що відносини з розгляду звернень про оскарження дій або бездіяльності прокурора, який обіймає адміністративну посаду, під час виконання ним повноважень на такій посаді не відносяться до сфери діяльності Комісії (п. 1 розд. I Порядку). Цим спеціальну відповідальність прокурора-керівника додатково розмежовано з дисциплінарною відповідальністю, яка настає за невиконання або неналежне виконання обов'язків саме прокурора, а не за адміністративною посадою. Наприклад, щодо реалізації повноважень прокурора у кримінальному провадженні, зокрема під час здійснення процесуального керівництва або підтримання публічного

обвинувачення, а не як керівника прокуратури чи підрозділу щодо організації роботи підпорядкованих працівників.

Розгляд Комісією звернень щодо наявності підстави для звільнення прокурора з адміністративної посади провадиться колегіально з дотриманням принципів верховенства права, законності, незалежності, відкритості і гласності, колегіальності, змагальності, неупередженості, об'єктивності, гарантій незалежності прокурора і презумпції невинуватості (п. 4 розд. I Порядку).

Процедура розгляду звернень має свої етапи (п. 6 розд. I Порядку): 1) попередній розгляд звернення та прийняття рішення про відкриття або відмову у відкритті провадження; 2) проведення перевірки відомостей звернення, складання висновку про наявність / відсутність підстави для звільнення прокурора з адміністративної посади; 3) розгляд висновку і прийняття рішення про встановлення / відсутність підстави для звільнення прокурора з адміністративної посади.

Така етапність дещо схожа з процедурою розгляду дисциплінарних скарг щодо прокурора, яка відповідно до п. 94 Положення про порядок роботи відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження передбачає: відкриття провадження; проведення перевірки; розгляд висновку про наявність / відсутність дисциплінарного проступку і прийняття рішення (всеукраїнська конференція прокурорів, 2017).

Слід звернути увагу й на подібність дотримання гарантій прокурора у дисциплінарному провадженні та під час притягнення прокурора-керівника до спеціальної відповідальності в частині повідомлень, отримання копій документів, які стали підставою для перевірки, участі у засіданні відповідного органу та залучення представника, надання пояснень, висловлення заперечень, клопотань та відводів, отримання копії відповідного рішення.

Також передбачено оскарження рішень Комісії та КДКП до суду (п. 2 розд. IX Порядку, ч. 1 ст. 50 Закону відповідно).

На підставі цього можна стверджувати, що визначена Генеральним прокурором процедура розгляду звернень щодо наявності підстави для звільнення прокурора з адміністративної посади дещо схожа з дисциплінарним провадженням щодо прокурорів. Однак, незважаючи на певну схожість, вони мають принципові відмінності, які не дозволяють говорити про їх тотожність, а саме:

1. Питання відповідальності прокурора-керівника регламентується Законом та організаційно-розпорядчим актом Генерального прокурора (Порядок), тоді як дисциплінарна відповідальність – Законом та актом, прийнятим всеукраїнською конференцією прокурорів (Положення про порядок роботи Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів).

2. Суб'єктом вирішення питання щодо відповідальності прокурора-керівника є Комісія, яка утворюється наказом Генерального прокурора з числа працівників Офісу Генерального прокурора (п. п. 1, 2 розд. II Порядку). Дисциплінарне провадження щодо прокурорів здійснює КДКП, яка є окремою юридичною особою (ч. 2 ст. 73 Закону).

3. Суб'єктом відповідальності є лише прокурори, які обіймають адміністративні посади, передбачені п. п. 2–15 ч. 1 ст. 39 Закону, крім Генерального прокурора та посад у Спеціалізованій антикорупційній прокуратурі, тоді як до дисциплінарної відповідальності може бути притягнутий будь-який прокурор (ч. 1 ст. 43 Закону).

Виключення із переліку суб'єктів цієї відповідальності Генерального прокурора та прокурорів, які обіймають адміністративні посади у Спеціалізованій антикорупційній прокуратурі, пояснюється окремою регламентацією процедур звільнення із цих посад (ст. 42 Закону для Генерального прокурора та абз. 3 ч. 1 ст. 41 Закону для керівного складу Спеціалізованої антикорупційної прокуратури).

4. Підставою для відповідальності прокурора на адміністративній посаді

є лише неналежне виконання посадових обов'язків за такою посадою (п. 3 ч. 1 ст. 41 Закону). При цьому Закон не передбачає як умову звільнення з цієї підстави настання негативних наслідків (Восьмий апеляційний адміністративний суд, 2025). Водночас ч. 1 ст. 43 Закону містить перелік із дев'яти підстав для притягнення прокурора до дисциплінарної відповідальності, які охоплюють необхідність дотримання службової дисципліни та моральних норм і правил прокурорської етики, якими повинні керуватися прокурори при виконанні своїх службових обов'язків та поза службою. Для встановлення грубого порушення етики потрібно установити негативні наслідки: компрометацію звання працівника прокуратури, шкоду репутації працівника прокуратури та авторитету прокуратури загалом, негативний громадський резонанс (Верховний Суд, 2018).

5. Єдиною санкцією у разі встановлення підстави для звільнення прокурора з адміністративної посади є звільнення його з такої посади (ч. 1 ст. 41 Закону). За результатами ж дисциплінарного провадження до прокурора можуть бути застосовані дисциплінарні стягнення, передбачені ч. 1 ст. 49 Закону, а саме: догана; заборона на переведення до органу прокуратури вищого рівня чи на призначення на вищу посаду; звільнення з органів прокуратури.

Висновки й перспективи подальших досліджень

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що на підставі аналізу ознак процедури звільнення прокурора з адміністративної посади, передбаченої п. 2–15 ч. 1 ст. 39 Закону, можна визначити як спеціальну відповідальність прокурора на адміністративній посаді, що за наявного правового регулювання полягає у застосуванні в порядку, визначеному Генеральним прокурором, до прокурора, який обіймає адміністративну посаду (крім посад Генерального прокурора та у Спеціалізованій антикорупційній прокуратурі) санкції за неналежне вико-

нання посадових обов'язків за займаною посадою у вигляді звільнення з адміністративної посади.

Така відповідальність характеризується, зокрема наступними особливостями:

а) чіткою нормативною регламентацією процедури здійснення, яка визначена Генеральним прокурором в Порядку;

б) передбаченою Законом власною підставою – неналежне виконання прокурором, який обіймає адміністративну посаду, посадових обов'язків, установлених для відповідної адміністративної посади;

в) спеціальним суб'єктом проступку – прокурор, який обіймає адміністративну посаду (крім Генерального прокурора та в Спеціалізованій антикорупційній прокуратурі);

г) спеціальним суб'єктом встановлення підстави відповідальності – Комісія, яка утворюється Генеральним прокурором;

г) етапністю процедури встановлення підстави відповідальності, а саме: попередній розгляд звернення та прийняття рішення про відкриття або відмову у відкритті провадження; проведення перевірки відомостей звернення, складання висновку про наявність / відсутність підстави для звільнення прокурора з адміністративної посади; розгляд висновку і прийняття рішення про встановлення / відсутність підстави для звільнення прокурора з адміністративної посади;

д) специфічними правовими наслідками – звільнення з адміністративної посади;

е) можливістю оскарження остаточного рішення Комісії до суду.

Дослідження правової природи спеціальної відповідальності прокурорів, які обіймають адміністративні посади, передбачені п.п. 2–15 ч. 1 ст. 39 Закону, засвідчило, що таку відповідальність цілком можна вважати різновидом дисциплінарної відповідальності прокурорів, що відкриває шлях для подальших її наукових розробок, зокрема в контексті співвідношення зі статусом прокурора, який обіймає адміністративну посаду, а також забезпечення задекларованої

у ч. 2 ст. 15 Закону єдності статусу прокурорів незалежно від місця прокуратури в системі прокуратури чи адміністративної посади, яку обіймає прокурор.

Подяки

Немає.

Конфлікт інтересів

Немає.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Вапнярчук Н.М. Актуальні питання дисциплінарної відповідальності державних службовців в Україні. *Форум права*. 2009. № 3. С. 100–104.

Наказ Генерального прокурора від 01.07.2022 № 113 «Про затвердження Порядку розгляду звернень щодо неналежного виконання прокурором, який обіймає адміністративну посаду, посадових обов'язків, встановлених для відповідної адміністративної посади». URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/inshi-organizacijno-rozporjadchi-dokumenty-2022-roku>.

Наказ Генерального прокурора від 09.01.2020 № 9 «Про створення кадрової комісії з розгляду дисциплінарних скарг про вчинення прокурором дисциплінарного проступку та здійснення дисциплінарного провадження щодо прокурорів». URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/2020>.

Наказ Генерального прокурора від 19.08.2022 № 161 «Про створення Комісії з розгляду звернень щодо неналежного виконання прокурором, який обіймає адміністративну посаду, посадових обов'язків, встановлених для відповідної адміністративної посади». URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/inshi-organizacijno-rozporjadchi-dokumenty-2022-roku>.

Наказ Генеральної прокуратури України від 04.11.2019 № 266 «Про затвердження Порядку розгляду кадровою комісією скарг про вчинення прокурором дисциплінарного проступку, здійснення дисциплінарного провадження та прийняття рішення за результатами дисциплінарного провадження». URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/arhiv>.

Погорецький М.А. Повноваження прокурора при здійсненні нагляду за оперативно-розшуковою діяльністю. *Реформування органів прокуратури України: проблеми і перспективи*: матеріали міжнар. наук. – практ. конф. (2–3 жовт. 2006 р.). Київ: Вид-во Генеральної прокуратури України; Академія прокуратури України, 2007. С. 124–127.

Погорецький М.А. Прокурорський нагляд за оперативно-розшуковою діяльністю. *Вісник університету внутрішніх справ*. 2000. Вип. 10. С. 117–125.

Погорецький М.А. Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі: монографія. Харків: Арсис ЛТД, 2007. 576 с.

Погорецький М. Прокурор у кримінальному процесі: щодо визначення функцій. *Право України*. 2015. № 6. С. 86–95. URL: https://pravoua.com.ua/storage/files/magazines/files/content-pravoukr-2015-6-pravoukr_6_15-3.pdf

Погорецький М.А., Кушнерик Ю.А. Процесуальне керівництво провадженням слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування грабів та розбоїв. *Право і громадське суспільство*. 2014. № 1 (6). URL: <http://lclaw.knu.ua/2014-1.pdf>

Погорецький М.А., Польовий О.Л., Яновська О.Г. Гарантії суддівської незалежності при притягненні суддів до юридичної відповідальності: монографія. Київ: ВД «Дакор», 2014. 308 с.

Погорецький М.А., Старенький О.С. Намагання органів прокуратури провести досудове розслідування в обхід ч. 4 ст. 216 КПК роблять зібрані докази недопустимими. *Закон і бізнес*. 2018. URL: http://zib.com.ua/ua/133084-dosudove_slidstvo_v_obhid_ch4_st216_kpk_robit_zibrani_dokazi.html

Погорецький М.А., Старенький О.С. Чому результати НС(Р)Д не будуть доказами без розсекречування дозволів на їх проведення. *Закон і бізнес*. 2018. № 47 (1397). URL: <https://zib.com.ua/ua/135424.html>

Положення про порядок роботи Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів, прийняте всеукраїнською конференцією прокурорів 27.04.2017. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/vseukrayinska-konferenciya-prokuroriv>.

Постанова Великої Палати Верховного Суду від 03.07.2018 р. у справі № 800/549/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/76166970>.

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 15.01.2019 у справі № 826/13848/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79207723>.

Постанова Восьмого апеляційного адміністративного суду від 01.04.2025 у справі № 380/21872/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126273366>.

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури: Закон України від 19.09.2019 № 113-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/113-20#Text>.

Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>.

Середа В.В. Поняття, ознаки та склад дисциплінарного проступку. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2014. № 12. С. 125–129. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzclubp_2014_12_31

Трудове право України: навчальний посібник. Практикум / Г.І. Чанишева, Т.М. Додіна, О.С. Щукін та ін.; відп. ред. Г.І. Чанишева. 3-тє вид., переробл. і доповн. Харків: Одісей, 2011. 288 с.

Хайнус О.І. Поняття матеріальної відповідальності працівників у трудовому праві. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 4. С. 410–414.

REFERENCES

Chanisheva, H. I., Dodina, T. M., & Shchukin, O. S. (2011). *Labor Law of Ukraine: Practical Workbook* (3rd ed., rev. and exp.). Kharkiv: Odissei, 288 p.

General Prosecutor's Office of Ukraine. (2020). Order No. 9 of 09 January 2020 «On Establishing the Personnel Commission for Reviewing Disciplinary Complaints against Prosecutors and Conducting Disciplinary Proceedings». Retrieved from <https://gp.gov.ua/ua/posts/2020>

General Prosecutor's Office of Ukraine. (2022). Order No. 113 of 01 July 2022 «On Approval of the Procedure for Reviewing Complaints Regarding Improper Performance of Duties by a Prosecutor Holding an Administrative Position». Retrieved from <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/inshi-organizacijno-rozporyadchi-dokumenty-2022-roku>

General Prosecutor's Office of Ukraine. (2022). Order No. 161 of 19 August 2022 «On Establishing the Commission for Reviewing Complaints Regarding Improper Performance of Duties by a Prosecutor Holding an Administrative Position». Retrieved from <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/inshi-organizacijno-rozporyadchi-dokumenty-2022-roku>

General Prosecutor's Office of Ukraine. (2019). Order No. 266 of 04 November 2019 «On Approval of the Procedure for Reviewing Disciplinary Complaints by the Personnel Commission and Conducting Disciplinary Proceedings». Retrieved from <https://gp.gov.ua/ua/posts/arhiv>

Hainus, O. I. (2011). The Concept of Material Liability of Employees in Labor Law. *Journal of Kyiv University of Law*, 4, 410–414.

Law of Ukraine «On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding Priority Measures in the Reform of the Prosecutor's Office» No. 113-IX of 19 September 2019. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/113-20#Text>

Law of Ukraine «On the Prosecutor's Office» No. 1697-VII of 14 October 2014. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>

Pohoretskyi, M. A. (2000). Prosecutorial Oversight of Operational and Investigative Activities. *Bulletin of the University of Internal Affairs*, 10, 117–125.

Pohoretskyi, M. A. (2007). Prosecutor's Powers in Exercising Oversight over Operational and Investigative Activities. In *Reforming the Prosecutor's Office of Ukraine: Problems and Prospects* (pp. 124–127). Kyiv: General Prosecutor's Office of Ukraine; Academy of the Prosecutor's Office of Ukraine.

Pohoretskyi, M. A. (2007). *The Functional Purpose of Operational and Investigative Activities in Criminal Procedure*. Kharkiv: Arsis LTD, 576 p.

Pohoretskyi, M. (2015). The Prosecutor in Criminal Proceedings: On the Definition of Functions. *Pravo Ukrainy*, 6, 86–95. Retrieved from https://pravoua.com.ua/storage/files/magazines/files/content-pravoukr-2015-6-pravoukr_6_15-3.pdf

Pohoretskyi, M. A., & Kushneryk, Yu. A. (2014). Procedural Guidance of Investigative (Search) Actions during the Pre-trial Investigation of Robberies and Assaults. *Law and Civil Society*, 1(6). Retrieved from <http://lcslaw.knu.ua/2014-1.pdf>

Pohoretskyi, M. A., Polovyi, O. L., & Yanovska, O. H. (2014). *Guarantees of Judicial Independence in Bringing Judges to Legal Responsibility: Monograph*. Kyiv: Dakor, 308 p.

Pohoretskyi, M. A., & Starenkyi, O. S. (2018). Attempts of Prosecutorial Bodies to Conduct a Pre-trial Investigation in Circumvention of Part 4, Article 216 CPC Render the Collected Evidence Inadmissible. *Zakon i Biznes*. Retrieved from http://zib.com.ua/ua/133084-dosudove_slidstvo_v_obhid_ch4_st216_kpk_robit_zibrani_dokazi.html

Pohoretskyi, M. A., & Starenkyi, O. S. (2018). Why Results of Covert Investigative (Search) Actions Will Not Constitute Evidence without Declassification of Authorizing Documents. *Zakon i Biznes*, 47(1397). Retrieved from <https://zib.com.ua/ua/135424.html>

Polozhennia pro poriadok roboty Kvalifikatsiino-dystsyplinarnoi komisii prokuroriv (2017). Regulation on the Procedure of the Qualification and Disciplinary Commission of Prosecutors (adopted on 27 April 2017). Retrieved from <https://gp.gov.ua/ua/posts/vseukrayinska-konferenciya-prokuroriv>

Prylypko, S. M., & Yaroshenko, O. M. (2009). *Labor Law of Ukraine: Textbook* (2nd ed., rev. and exp.). Kharkiv: FINN Publishing House, 728 p.

Sereda, V. V. (2014). Definition, Features, and Composition of a Disciplinary Offense. *Scientific Notes of Lviv University of Business and Law*, 12, 125–129. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzlubp_2014_12_31

Supreme Court (Grand Chamber). (2018). Judgment of 03 July 2018 in Case No. 800/549/17. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/76166970>

Supreme Court (Administrative Cassation Court). (2019). Judgment of 15 January 2019 in Case No. 826/13848/17. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79207723>

Vapniarchuk, N. M. (2009). Current Issues of Disciplinary Liability of Civil Servants in Ukraine. *Forum Prava*, 3, 100–104.

Vosyma Administrative Court of Appeal. (2025). Judgment of 01 April 2025 in Case No. 380/21872/23. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126273366>

UDC347.963

Hrynenko Serhii Volodymyrovych— postgraduate student,
National Academy of Security Service of Ukraine
Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-6365-7398>
gsergeyv82@gmail.com

Legal nature of a prosecutor's liability for improper performance of official duties in an administrative position

The article examines the procedure for dismissing a prosecutor from an administrative position for improper performance of official duties established for the administrative position held by him, its legal nature. The legal regulation of this procedure is analyzed, in particular in comparison with the disciplinary liability of prosecutors.

The purpose of the article is to determine the legal nature of the liability of a prosecutor holding an administrative position for improper performance of official duties established for the administrative position he holds. Attention is drawn to the content of the procedure for dismissing a prosecutor from an administrative position as a liability, its similarity in a number of features to disciplinary liability, in particular that they are a means of ensuring legality and official discipline. Based on this, the conclusion is formulated that the dismissal of a prosecutor from an administrative position due to improper performance of his official duties in this position is a special responsibility of prosecutors (holding administrative positions), which is a type of disciplinary liability. In addition, the differences between the special liability of prosecutors in administrative positions and disciplinary liability were investigated, in particular in terms of legal regulation of the subject composition, grounds for liability, and legal consequences.

Key words: prosecutor's office, disciplinary liability, administrative position, prosecutor, job duties, dismissal.